

OBITELJ U SUVREMENOM SVIJETU

Svećenički tečaj — kako se on već dulje vrijeme održava — na početku svake godine pod vodstvom Bogoslovnog fakulteta u Zagrebu — u životu je naše Crkve, a po njoj i na širem društvenom i nacionalnom planu dogadjaj od velike važnosti.

Već samo okupljanje i prijateljski susret tolikog broja pastoralnog klera iz različitih dijeceza i sa svih strana naše zemlje; veće međusobno zbližavanje i bolje upoznavanje; neplanirano, spontano razmatranje naših osobnih svećeničkih problema u specifičnim okolnostima, u kojima živimo; nesebična i bratska izmjena pastoralnih iskustava u primjeni koncilskih smjernica, u traženju novih i boljih putova; otvoreno iznošenje naših uspjeha i neuspjeha, nada i razočaranja; odgovorno i kritičko, ali uvijek nepristrano i dobronamjerno prosuđivanje raznih strujanja i zbivanja u Crkvi kod nas; smireno i trijezno uočavanje problema, koji potresaju Crkvom u suvremenom svijetu, a koji ne bi smjeli biti stvar samo biskupskih sinoda ili visokih teoloških krugova, nego neprestana živa briga i predmet trajne refleksije svih nas, a preko nas svećenika briga čitavog Božjeg naroda; bolja, bogatija i iscrpnija informiranost o napretku teološke znanosti uopće; o napretku i razvitku na području egzegeze; o pronalaženju i pokušavanju novih formulacija na području dogme; formulacija koje bi ostale skrupulozno vjerne autentičnoj tradiciji, a ipak prihvatljivije modernom čovjeku i njegovu mentalitetu; s tim u vezi tako potrebno proširenje i produbljivanje naše teološke kulture; a po tome i nadasve osvježanje i porast duha zajedništva; duhovni preporod i osvježanje pojedinaca, koji je u taj duh zajedništva kadar dublje zaroniti i jače ga osjetiti; na zajedničkoj vatri oživljena i ojačana vjera u vlastiti svećenički poziv; novi životni elan nošen jednodušnošću i tolikim pobudnim i ohrabrujućim primjerima naše subraće; duh vedrog optimizma; osjećaj ponovno stečene unutarnje sigurnosti; trajne i intimne životne povezanosti na najosamljenijim postojankama i u najmračnijim našim trenucima.

Sve se to — rekli bismo — odvija i zbiva izvan službenog okvira tečaja. Svatko, tko je došao na tečaj gladan i žedan istine i pravde, može participirati na tom zajedničkom stolu. Ono što pojedinac na taj način

postizava vrlo je mnogo, nenadoknadivo i jedva se može dostatno procijeniti. Središte i glavno značenje tečaja ostaje, dakako, njegov službeni, programatski dio. Pomno odabrana, suvremena i jedinstvena tema, koju stručnjaci pod najrazličitijim vidicima na plenarnim sjednicama obrađuju. Razne sekcije, gdje se u manjim, po mogućnosti homogenim skupinama u plenumu obrađene teme s najrazličitijih stanovišta kritički razmatraju; gledaju u svojoj praktičnoj primjeni na konkretan život, i u tom duhu stvaraju rezolucije. Tako stvorene rezolucije plenum će tečaja još jednom kritički razmotriti, prekrojiti, dotjerati, međusobno uskladiti, da ih onda — općim glasanjem prihvaćene — predloži svećenstvu kao smjernice u vršenju svećeničkog poslanja.

Sav taj rad ne može ostati bez krupnih i vrlo pozitivnih posljedica za život Crkve, a preko nje i za čitavo društvo usred kojega ona treba da bude evanđeoski kvasac i uvijek živi svjedok, da Bog živi i djeluje među nama.

Tema ovogodišnjeg svećeničkog tečaja posebno je morala obradovati najšire slojeve Božjeg naroda, zainteresirati sve ozbiljne kulturne radnike, pa i one, koji nisu članovi vidljive Crkve. Radilo se o mnogovrsnoj i zamršenoj problematici o biteljji u današnjem svijetu.

Presudno značenje obitelji u životu pojedinca, u životu naroda i čovječanstva, u izgradnji Božjega kraljevstva na zemlji, i odveć je očito. Bilo bi suvišno naširoko o tom raspraviti. Obitelj je ona blagoslovljena zemlja, kojoj opravdano povjeravamo dragocjenu klicu ljudskog života. Ona je ta izabrana plodna njiva, na kojoj ta klica može niknuti, bez straha da će već u zametku biti ugušena. Obitelj je brižno ograđeni vrt, u kojem se zapravo jedino ta nježna i delikatna biljka ljudskog života, dobro zaštićena i njegovana, trajno grijana suncem ljubavi, može pravilno razviti, u svoj ljepoti rascvasti, da u svoje vrijeme donese stotruki plod.

I u životu odraslog pojedinca: mladića i djevojke, žene i muža, obitelj zadržava to presudno značenje. Uređen, skladan i miran obiteljski život, tiha, domaća i topla obiteljska atmosfera, u koju se iz svjetske vreve opet radostan možeš vratiti, u njoj se smiriti i odmoriti, to su osnovni, prirodni preduvjeti da se pojedinac može kao čovjek u životnoj borbi održati, da njegovo lice pomalo poprimi crte zrelog, čestitog, plemenitog čovjeka. Što možeš očekivati od beskućnika? Nesređenost, nesloga, razdor i nemir, čime su trajno nabijene i zatrovane tolike obitelji; ta nezdrava atmosfera međusobnog nerazumijevanja gotovo dnevne posvađanosti, nezadovoljstva i ogorčenosti zavlaci se pomalo u sve pore i najjačeg psihofizičkog ljudskog organizma, i počinje ga poput podmuklog raka nezadrživo rastakati i uništavati. U kratko vrijeme može dezintegrirati i razoriti po prirodi najsloženije i najčvršće pojedince. Čovjek se, do u dubinu duše ranjen, nezadovoljan i otrovan otuđuje od svoga pravog životnog prostora, odbija od svog doma; gubi volju za rad, predaje se nemirnom lutanju; počinje zalaziti u sumnjivo i destruktivno društvo; utapljati svoju tugu u alkoholu; u nevjeri i preljubu tražiti kompenzaciju za ono što bi mu obitelj kao prirodni životni milje morala dati,

a ne daje mu. Nekad čestit i dobar gospodar, muž i otac, pomalo se degradira; upada u sve veće zlo, postaje sve manje čovjek. Zdrava i sretna obitelj, naprotiv, i od kolebljivca i slabića, od psihički labilnog pojedinca stvara trijeznog, staloženog i čestitog čovjeka. Pod njezinim blagotvornim utjecajem on će izdržati u normalnim kušnjama i poteškoćama. U svom životnom radijusu on će dolično izvršiti svoje poslanje. U zdravoj obiteljskoj tradiciji on će naći nepatvorenu životnu mudrost koja je plod bogatog iskustva, koje se taložilo i od obitelji do obitelji prenosilo kroz generacije.

Ako je obitelj, a ne čovjek pojedinac, osnovna stanica narodnog organizma, ako je obitelj najčvršći i najotporniji stup, na kojem život jednog naroda — ne samo biološki, nego i kulturno i ćudoredno — počiva, jasno je što obitelj znači za opstanak, održavanje i svestrani razvitak narodne individualnosti, kao i za poslanje što ga pojedini narod ima izvršiti u široj zajednici naroda i ćitavog ćovječanstva.

Presudno znaćenje obitelji za život pojedinca, pojedinog naroda i ćitavog ćovječanstva oćito je. Ali je isto tako oćevidna i ozbiljna svestrana i duboka njezina ugroženost u cijelom ćovječanstvu. Ugroženost izvana, ugroženost iznutra. Izvana: njezine ekonomske brige i nemogućnosti u današnjem naglom razvoju posvud u svijetu; njezine stambene prilike i neprilike; gotovo redovita, socijalnim prilikama nametnuta zaposlenost žene i majke; njezino trajno izbivanje od doma, koji bez nje ostaje neuredan, neprivaćiv, hladan i pust; problem djeteta — njegova broja, uzdržavanja i odgoja — koji u jednoj industrijaliziranoj i urbaniziranoj civilizaciji poprima nove, vrlo zamršene oblike; problem obiteljskog zajedništva; ostvarivanje neophodno potrebne, tihe i tople obiteljske intime, koju na jednoj strani onemogućuje rastavljenost braćnih partnera na radnom mjestu, a na drugoj strani silovito razbija opći ritam i jur-njava života; bućnost, nametljivost i zavodljivost sredstava i društvene komunikacije; koban utjecaj javnog svjetskog mnijenja, opće poprimpljenih i za obiteljski život pogubnih društvenih obića; neodgovorno, preslobodno i negativno pisanje štampe; simpatićno prikazivanje i poopćavanje obiteljskih skandala, osobito onih — pred svijetom — velikih i slavnih; opće prenaglašavanje seksa, val pornografije u tisku i filmu. Sve to poput nezaustavljive bujice u svoje mutne i zagaćene valove vuće i onaj mali broj obitelji koje su se dosad s mukom održale i oćuvale od opće okuženosti. K vanjskom neprijatelju pridružuje se unutarњи saveznik. — Čovjek tijela, koji hoće da rastezne i posve odbaci obruć braćne discipline i obiteljskih dućnosti; kojega tajnovito privlaći razvrat i raskalašenost. Usporedo s time ide opća poljuljanost u savjestima samih ćudorednih i religioznih temelja, na kojima je dosad obiteljski život poćivao. Crv sumnje sve se dublje zavlaći u dušu vjernika i podgriza samo korijenje vjere u tradicionalne vrednote obitelji: u svetost i nerazrješivost braka; u velićinu i ljepotu oćinstva i majćinstva; u cijenu i vrijednost dnevnih sitnih odricanja, napora i žrtava od kojih je satkan i najnormalniji obiteljski život. Nepoznavanje ili napušćanje tajnovitih vrela

nadnaravne snage za život žrtve, što ključaju u vjeri, u njezinim tajnama i svetim sakramentima. Sve rjede nailazimo na zdrave, sređene i sretne obitelji. One se jedna za drugom raspadaju. Broj rastava u kulturnim i kršćanskim zemljama nezadrživo raste.

Nitko kome je na srcu dobrobit čovječanstva, vođe naroda, političari, kulturni radnici, države i društvo naroda, nitko ne može pred tom činjenicom ostati ravnodušan. A najmanje Kristova Crkva! Bez zdrave i sređene obitelji nema zdrava ni skladno razvijena čovjeka. A bez zdrava i skladno razvijena čovjeka ne može biti ni pravog kršćanina. Na obitelj se prije svega mogu primijeniti riječi kojima počinje Pastoralna konstitucija: Radost i nada, žalost i tjeskoba ljudi našega vremena . . . radost su i nada, žalost i tjeskoba i Kristovih učenika, Njegove Crkve. Ako je istina da nema ništa uistinu ljudsko (kako Konstitucija nastavlja!) što ne bi našlo odjeka u njihovu srcu, prije svega oni su s ostalim ljudima dobre volje u najdubljim dubinama dirnuti i zabrinuti velikom nevoljom i dubokom krizom, u koju je općenito zapao obiteljski život. Ta » . . . obitelj u kojoj se susreću različiti naraštaji i međusobno se pomažu radi sticanja punije životne mudrosti i usklađivanja osobnih prava s drugim zahtjevima društvenoga života, sačinjava temelj društva.« (GS n. 52) »Zato svi oni koji imaju neki utjecaj na zajednice i socijalne skupine treba da efikasno doprinesu . . . promicanju dobrobiti braka i obitelji.« (Ibd.) Kao tipične poteškoće koje za obitelj izvire iz današnje povijesne situacije Sabor naročito spominje »napetosti koje niču u obitelji ili pod pritiskom demografskih, ekonomskih prilika, ili zbog sukoba između starih i novih generacija, ili iz novih društvenih odnosa između muškarca i žene«. (GS n. 8.)

Sabor je ostao na liniji velikih papa zadnjega vremena: Lava XIII., Pija XI., Pija XII., kad je ljudima naših dana, jezikom njima pristupačnim ponovno htio osvijetliti osnovne i temeljne obrise svake obitelji, veličinu i uzvišenost obitelji preporodene i preobražene po Kristu. Po Kristu obitelj je čitavim svojim životom ugrađena u povijest spasenja kao pravi sakrament Novoga Saveza. Po slobodnom pristanku i međusobnom predavanju osoba u ljubavi ona postaje živi i djelotvorni simbol najdublje božanske stvarnosti. Produžetak onog iskonskog ljubavnog dinamizma, koji struji u nepristupačnim dubinama božanstva i svojom neizrecivom plodnošću sačinjava život Presv. Trojstva. Po utjelovljenju Riječi Očeve taj se ljubavni dinamizam prelijeva u čovjeka, prodire sve dublje i zahvaća sve šire u čitav ljudski rod; i od naše ljudske povijesti čini svetu, božansku povijest spasenja, izgrađivanje jedinstvenog bogo-čovječjeg organizma, koji je mistično Kristovo tijelo i Njegova Crkva. Bog i čovjek tu se slobodno ujedinjuju u nerazrješiv vječni Savez; u život koji je trajno međusobno darivanje. Riječ Očeva s vrha nebesa silazi u naše nizine, kuca na ljudska srca, traži ulaz u njih. Čovjek se daruje širom otvarajući vrata svoga srca i predajući se u povjerenju Riječi, koja uvijek »stoji pred vratima i kuca«. Utjelovljujući se, Riječ postaje čovjekom, a čovjeka čini Bogom. »O admirabile commercium — Creator generis humani, animatum corpus sumens . . . largitus est nobis suam Deitatem.« I u svojoj

unutarnjoj dinamičkoj strukturi, i u neprestanom izmjeničnom davanju i primanju; u svojoj tajnovitoj plodnosti, obitelj je, kao relativno u sebi zaokružena životna cjelina, Crkva u malom; u njoj se u malom odigrava tajnoviti život cjeline. »Prava bračna ljubav uzeta je u božansku ljubav te se otkupiteljskom Kristovom snagom i spasonosnim djelovanjem Crkve upravlja i obogaćuje da tako supruge uspješno privede Bogu, da im pomogne i utvrdi ih u uzvišenoj zadaći oca i majke . . . Tako će kršćanska obitelj, jer nastaje iz ženidbe, koja je slika i sudioništvo u savezu ljubavi između Krista i Crkve, otkriti svima živu prisutnost Spasitelja u svijetu i istinsku narav Crkve . . .« (G. S. n. 48).

Nikad nisu naši svećenici naprosto zanemarili brigu za podržavanje i očuvanje upravo obiteljskog života. Poput svoga Učitelja oni su uvijek bili najiskreniji i najbolji prijatelji obitelji. Bili su svjedoci i dijelili s njom i najvedrije i najmračnije trenutke obiteljskoga života. Tješili i dizali ne samo riječju, nego pomagali i djelom. U nevolji obitelj je uvijek mogla računati na njihov savjet i na njihovu djelotvornu pomoć. Na ovogodišnjem svećeničkom tečaju oni su se mogli upoznati, mogli su zajednički raspraviti razne i novije načine obiteljskoga apostolata. Došlo im je življe do svijesti od koje je važnosti taj apostolat za našu Crkvu, i kako teškom odgovornošću on pritište njihove savjesti. Sami na sve ne mogu dospjeti. Za neke od predloženih oblika apostolata možda sami nemaju ni volje ni sposobnosti . . .

Na tečaju su se svećenici mogli na svoje oči osvjedočiti da i u krilu naše Crkve ima lijep broj laika: prosvijetljenih i duhovnih vjernika, koji su odlučili u punini i do kraja živjeti svoje kršćanstvo: liječnika, psihologa, pedagoga, sociologa, odličnih očeva i uzornih majki, koji su u svoj jednostavnosti srca, mirno, nenametljivo, ali otvoreno i hrabro, često uz velike žrtve spremni svjedočiti pred današnjim svijetom da je ideal kršćanske obitelji ostvariv i u današnjim prilikama i na temelju vlastitog iskustva pokazati kako i na koji način je ostvariv. Oni su potpuno shvatili i ozbiljno prihvatili nauku Koncila da za budućnost obitelji i Crkve odgovornost ne leži samo na hijerarhiji nego na čitavom Božjem narodu. Čitav Božji narod treba da se aktivno angažira u toj nadasve potrebnoj i hitnoj akciji spasavanja, pomaganja, očuvanja i posvećenja naše obitelji, koja je bila i ostaje jedini prokušani i čvrst temelj, na kojem s opravdanim povjerenjem možemo graditi bolju budućnost.

I. K.